

โครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชนฉบับสมบูรณ์ ปี 2552

โครงการ “ศึกษาการพัฒนาโครงการปลูกพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยใน
เทศบาลตำบลหารเทา”

อาจารย์ที่ปรึกษา นางอรรณพ มาทอง
โรงเรียนหารเทารังสีประชาสรรค์

คณะผู้วิจัย

1. นายปิยะพงศ์ สุวรรณรัมย์
2. นายภูวดล เจริญวรรณ
3. นางสาววรรัตน์ คำแก้ว

สิงหาคม 2553

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)
ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง”

บทคัดย่อ

การศึกษาแผนแม่บทชุมชนด้านการพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทย เทศบาลตำบลหารเทาเป็นการศึกษาแบบสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา เพื่อรวบรวม ชื่อ/สรรพคุณของพืชสมุนไพร/ และรวบรวมภูมิปัญญาไทยด้านหมอกกลางบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้าน นำมาจัดทำฐานข้อมูลในเทศบาลตำบลหารเทา 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยโดยการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพรในหมู่ที่ 1, 2, 3, 7 และ 11 จำนวน 30 ชนิดและภูมิปัญญาไทย (หมอกกลางบ้าน/หมอยาพื้นบ้าน) จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนเมษายน 2553 ถึงเดือนสิงหาคม 2553 ใช้สถิติคือ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพรเป็นไปด้วยดี คือ ไม่มีความขัดแย้งต่อกันสามารถทำงานร่วมกันได้ ประชาชนในเทศบาลตำบลหารเทารู้จักพืชสมุนไพรร้อยละ 30 โดยพึ่งพาภูมิปัญญาหมอยาพื้นบ้านหรือหมอกกลางบ้านหรือแพทย์แผนไทย ให้ความรู้ในเรื่องสรรพคุณของพืชสมุนไพรแต่ละชนิด

แหล่งผลิตพืชสมุนไพรในชุมชน หมู่ที่ 1 บ้านคอกช้าง จำนวน 85 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 72.03 หมู่ที่ 2 บ้านหารเทา จำนวน 102 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.12 หมู่ที่ 3 บ้านม่วงทวน จำนวน 124 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53.22 หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งแจ้ จำนวน 185 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 84.86 และหมู่ที่ 11 บ้านหารเทาออก จำนวน 97 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.62 แหล่งรับซื้อพืชสมุนไพร มีผู้มาซื้อที่บ้าน (พืชสมุนไพรที่นำไปใช้ในการประกอบอาหาร) ร้อยละ 18.45 และนำไปขายเองที่ตลาด ร้อยละ 81.55

แนวทางในการพัฒนาพืชสมุนไพร และภูมิปัญญาไทยพบว่า ควรจัดตั้งกลุ่มรับซื้อพืชสมุนไพรในชุมชน โดยมีเทศบาลเป็นแกนนำ ควรปลูกพืชสมุนไพรให้แพร่หลาย ร่วมกันพัฒนาหรือฟื้นฟูแหล่งปลูกพืชสมุนไพรรวมทั้งอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับพืชสมุนไพร และประยุกต์หรือพัฒนาภูมิปัญญาหมอกกลางบ้าน/หมอยาพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทย เพื่อดูแลสุขภาพของคนในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาโครงการ “การพัฒนาแผนแม่บทชุมชนด้านการพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยเทศบาลตำบลหารเทา สำเร็จลงได้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง” ที่ให้ความอนุเคราะห์องค์ความรู้ และงบประมาณสำหรับการทำโครงการในครั้งนี้

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างในหมู่ที่ 1,2,3,7,และ 11 ทุกๆท่านที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูล ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนหารเทารังสีประชาสรรค์ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัย ในโครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน ปี 2553 ขอขอบคุณ นายเกลื่อน รุขปรัง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 ประธานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา และผู้ใหญ่บ้าน 1,2,3,7 ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกแก่คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเทศบาลหารเทา

ขอขอบคุณนายนิวัฒน์ พูลจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนหารเทารังสีประชาสรรค์ ที่ให้การสนับสนุนการทำโครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน และขอขอบคุณครูอรรณ มาทอง ที่ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย รวมทั้งการประสานงานในด้านต่างๆ ทำให้การทำโครงการวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์แห่งการศึกษาครั้งนี้ขอมอบให้ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่านที่ประสาทวิชาความรู้

คณะผู้วิจัย

นายปิยพงศ์ สุวรรณรัมย์

นายภูวดล เจริญวงศ์

นางสาววรารัตน์ คำแก้ว

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	
กิตติกรรมประกาศ	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	20
วัตถุประสงค์	20
อุปกรณ์	20
วิธีดำเนินการ	20
เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล	21
การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	22
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	22
บทที่ 4 ผลการวิจัย	23
การดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา	23
ชื่อ/สรรพคุณของพืชสมุนไพร	25
ภูมิปัญญาไทยด้านหมอกกลางบ้านหรือหมอยาพื้นบ้าน	28
แนวทางพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยโดยการพึ่งตนเองใน	29
เทศบาลตำบลหารเทา	
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	32
สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย	32
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า	33

ข้อเสนอแนะการวิจัย	33
บรรณานุกรม	34
ภาคผนวก	35

สารบัญตาราง

ตารางที่	เรื่อง	หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรในเทศบาลตำบลหารเทา	4
2	แสดงจำนวนกลุ่มเป้าหมายเก็บรวบรวมข้อมูล	21
3	แสดงแหล่งผลิตพืชสมุนไพรในชุมชน	25

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

เทศบาลตำบลหารเทา ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ซึ่งได้ยกระดับจาก “ตำบลหารเทา” ขึ้นเป็น “เทศบาลตำบลหารเทา” เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2552

ขนาดพื้นที่ของเทศบาลตำบลหารเทา เทศบาลตำบลหารเทา มีเนื้อที่ทั้งหมด 52 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 32,202 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มและเป็นเนินในบางส่วน มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ลำคลอง หนอง บึง และแหล่งน้ำที่พัฒนาขึ้น เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เก็บกักน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตรกรรม จำนวน 1 แห่ง

ประชากร ประชากรทั้งหญิงและชาย (ข้อมูล จปฐ ปี 2552) จำนวน 6,567 คน แยกเป็นหญิง 3,356 คน ชาย 3,211 คน จำนวนครัวเรือน 1,813 ครัวเรือน จำนวน 11 หมู่บ้าน มีสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน

พื้นที่การปกครองของเทศบาลตำบลหารเทา จำแนกเป็นหมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านคอกช้าง มี 118 ครัวเรือน ประชากร ชายหญิง รวม 420 คน

หมู่ที่ 2 บ้านหารเทา มี 134 ครัวเรือน มีประชากร

อาชีพของประชากร อาชีพหลากหลายแต่มีอาชีพหลักคือ อาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวนยางพารา พืชไร่ พืชผัก พืชสมุนไพร และผลไม้ อาชีพรอง คือค้าขายของชำ รับจ้างทั่วไป ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ และอาชีพอื่นๆ

จากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์แผนแม่บท หรือแผนหลัก ของเทศบาลตำบลหารเทา คือการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีศักยภาพเท่าเทียมกันทุกหมู่บ้าน โดยมีจุดเน้นสำคัญ ดังนี้

1. สร้างเสริมบรรยากาศรอบครัวให้อบอุ่น มีความสุข โดยชุมชนเกื้อกูล สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

2. ส่งเสริมการเกษตรให้เป็นเชิงพาณิชย์แบบครบวงจร โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย พัฒนาคุณภาพผลผลิตเป็นสินค้าประจำเทศบาล ประจำอำเภอ และแพร่หลายไปสู่ท้องถิ่นอื่น ได้แก่การปลูกพืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร การทำนา การทำสวนยางพารา การเลี้ยงสัตว์ระยะสั้น เช่น การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเลี้ยงสัตว์ปีก เป็นต้น

3. พัฒนาพื้นที่ในตำบลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ โดยให้หน่วยงานในชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการโดยมีประเพณีและ

วัฒนธรรมเป็นแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีวัดและมัสยิดเป็นศูนย์รวมจิตใจ และจากการศึกษาวิถีชีวิตของประชากรในเทศบาลตำบลหารเทา พบว่าประชาชนดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประกอบอาชีพแบบอาชีพธรรมชาติ ได้แก่ปลูกข้าว ปลูกยางพารา ปลูกพืชผัก และพืชสมุนไพร และพืชสมุนไพรที่ประชากรปลูกจะเน้น เพื่อประกอบอาหารในครัวเรือน จะมีบางหมู่บ้านที่นำพืชสมุนไพรมาใช้เป็นยารักษาโรคเบื้องต้น โดยอาศัยภูมิปัญญาไทย หรือ เรียกภาษาชาวบ้านว่า“หมอพื้นบ้าน /หมอยากลางบ้าน”ก็ให้หมอพื้นบ้านตรวจอาการเจ็บป่วยและทำการรักษา โดยอาศัยจากพืชสมุนไพรที่หาได้ในหมู่บ้าน หายบ้างไม่หายบ้าง ทั้งนี้และทั้งนั้นขึ้นอยู่กับ “ความเชื่อ” บางครอบครัวจะมีความเชื่อในเรื่องการรักษาจากหมอยากลางบ้านมากๆ (ถ้ามีประจักษ์พยาน) แต่บางครอบครัวก็อาจเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง ตามสุภาษิตที่ว่า “ลางเนื้อชอบลางยา”

ดังนั้นคณะผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพืชสมุนไพร ในด้านชื่อ ด้านสรรพคุณ แหล่งปลูกพืชสมุนไพรแต่ละชนิด และด้านภูมิปัญญาไทยในเทศบาลตำบลหารเทา หมู่ที่ 1,2,3,4 และ 7 เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทย เทศบาลตำบลหารเทา ซึ่งจะนำไปสู่การประกอบอาชีพและการมีรายได้เสริมของครอบครัว เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียน ประชาชนที่สนใจในเรื่องพืชสมุนไพร เพื่อให้คงอยู่คู่กับกับเทศบาลตำบลหารเทา ให้นักเรียนในชุมชนทุกช่วงชั้นได้เรียนรู้ เกี่ยวกับพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยที่มีคุณค่าของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา
2. เพื่อรวบรวม ชื่อ/ สรรพคุณของพืชสมุนไพร/ และรวบรวมภูมิปัญญาไทยด้านหมอยากลางบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้าน นำมาจัดทำฐานข้อมูลในเทศบาลตำบลหารเทา
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยโดยการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบผลการดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา
2. ทราบชื่อ สรรพคุณ และแหล่งผลิตพืชสมุนไพรในเทศบาลตำบลหารเทา
3. รวบรวมภูมิปัญญาไทยด้านหมอยาพื้นบ้าน หรือหมอยากลางบ้าน ที่นำพืชสมุนไพรมาประยุกต์ใช้ในการรักษาโรคต่างๆ

4. ได้จัดทำทะเบียนประวัติของหมอพื้นบ้านหรือหมอกกลางบ้านจัดทำเป็นฐานข้อมูลชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา
5. มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทย เพื่อการศึกษาค้นคว้าสำหรับนักเรียนและประชาชนที่สนใจ
6. นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ มีทักษะกระบวนการด้านการวิจัยพื้นฐาน อันจะนำไปสู่วิจัยขั้นสูงต่อไปในอนาคต
7. ได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นและองค์กรอื่นๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนาโครงการปลูกพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยในเทศบาลตำบล
หารเทา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2553-2555,(หน้า 5-9) ซึ่งได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบล
หารเทา ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย ประกาศ ณ วันที่ 16 กรกฎาคม 2552 เทศบาล
ตำบลหารเทาดังอยู่เลขที่ 115 หมู่ที่ 7 ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่
ทั้งหมด 52 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 32,202 ไร่

ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ),(2552หน้า2-10) เทศบาลตำบลหารเทาได้สรุปข้อมูล
มีประชากรในเทศบาลตำบลหารเทา จำแนก ดังนี้

ประชากรทั้งหมดชาย-หญิง จำนวน 6,567 คน

ครัวเรือนทั้งหมด 1,813 ครัวเรือน

หมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน แยกเป็นหมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านคอกช้าง มี 118 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 420 คน

หมู่ที่ 2 บ้านหารเทา มี 134 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 377 คน

หมู่ที่ 3 บ้านม่วงทวน มี 233 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 1,051 คน

หมู่ที่ 4 บ้านห้วยเรือ มี 240 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 850 คน

หมู่ที่ 5 บ้านทะเลเหมียง มี 123 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 495 คน

หมู่ที่ 6 บ้านโคกโหนด มี 187 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 701 คน

หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งแจ้ มี 218 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 712 คน

หมู่ที่ 8 บ้านคลองเรือ มี 179 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 720 คน

หมู่ที่ 9 บ้านโนนคหมู มี 139 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 490 คน

หมู่ที่ 10 บ้านควนนกหว้า มี 126 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 420 คน

หมู่ที่ 11 บ้านหารเทาออก มี 116 ครัวเรือน ประชากรชาย หญิง 381 คน

สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ประชากรในเขตเทศบาลตำบลหารเทาประกอบอาชีพ
ทางการเกษตรกรรม ทำนา ทำสวนยางพารา ปลูกพืชไร่ พืชผัก และผลไม้ ทำไร่นอก
จากนั้นยังมีผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพค้าขาย และอาชีพรับราชการ

แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2553-2555,(หน้า 15-22) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) หรือ
ยุทธศาสตร์การบริหารงานของเทศบาลตำบลหารเทา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น “พัฒนาแบบองค์
รวม ประชาคมร่วมสร้างสรรค์ เกษตรกรรมนำเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตดีถ้วนหน้า” โดยมีแผน
ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา 5 ด้าน คือ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านประชาชนอยู่ดีมีสุข
2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
3. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ
5. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

นายเกล่อม รุขปริง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านหารเทาออก เล่าว่า หมู่บ้านหารเทา แยกตัวมาจากหมู่ที่ 3 บ้านม่วงทวน ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลหารเทาในยุทธศาสตร์ที่ 1 ประชาชนอยู่ดีมีสุข ด้านส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เทคโนโลยีการเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับงบประมาณ 20,000 บาท จัดทำแปลงสาธิตแบบมีส่วนร่วมทั้งหมู่บ้าน (แผนพัฒนาสามปี พ.ศ 2553-2555,หน้า16) ทำการปลูกพืชสมุนไพรในพื้นที่ว่างข้างป่าช้าหารเทาจำนวน 1 ไร่กว่าๆ โดยปลูกพืชสมุนไพรที่มีในชุมชน หารเทาเพื่ออนุรักษ์ไม่ให้สูญพันธุ์ไปจากชุมชน และหาพันธุ์พืชมาจากที่อื่นรวมแล้วประมาณ 100 ชนิด เริ่มดำเนินงานเมื่อ เดือน มิถุนายน 2552 โดยประชาชนในหมู่ที่ 11 ได้เลือกนายเกล่อม รุขปริงเป็นประธานโครงการ และมีผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงแปลงสาธิตปลูกพืชสมุนไพร ร่วมเป็นคณะกรรมการจำนวน 20 ครั้วเรือน

นายภูวนศย์ บัวศรี ประธานสัมพันธ์หมู่ 11 และเป็นเลขานุการเทศบาลตำบลหารเทา หนึ่งในคณะกรรมการโครงการดังกล่าวเล่าว่า ช่วงแรกๆประชาชนให้ความสนใจ กับโครงการปลูกพืชสมุนไพรอย่างยิ่ง ร่วมด้วยช่วยกันในการรดน้ำ พรวนดิน ใส่ปุ๋ย จนกระทั่งพืชสมุนไพรตั้งตัว

นายบรรจบ ศรีเทียม (หมู่ 11) หมอพื้นบ้านด้านแพทย์แผนไทย กล่าวว่า โครงการปลูกพืชสมุนไพรในหมู่ที่ 11 เป็นโครงการที่น่าสนใจ เพราะมีประโยชน์ในหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษาครูสามารถนำนักเรียนมาศึกษาพืชสมุนไพรในแปลงสาธิต สำหรับประชาชนสามารถมาศึกษาหาความรู้ หรือนำเอาผลผลิตไปใช้ในการปรุงยารักษาโรค(กรณีที่มีความรู้ทางด้านหมอพื้นบ้าน) และมีประโยชน์ทางด้านการอนุรักษ์พืชสมุนไพรไว้ให้ลูกหลานในชุมชนต่อไป

นอกจากนั้น นายบุญชู คงบัว (หมู่ 7) หมอยาพื้นบ้าน ประเภทหม้อ(นำยาสมุนไพรหลายชนิดมารวมกันแล้วเสกคาถาใส่หม้อ) ให้ผู้ป่วยนำไปต้มใช้รักษาโรคกระเพาะอักเสบ โรคนี้ว เป็นการรักษาแบบดั้งเดิม ก็สารพัดช่วยให้โรคทุเลาลงได้ บางรายก็หายสนิทโดยไม่ต้องพึ่งแพทย์แผนปัจจุบัน

คณะผู้วิจัยได้สำรวจแปลงสาธิตพืชสมุนไพรของหมู่ที่ 11 พบว่ามีพืชสมุนไพรอยู่จำนวนมากชนิดด้วยกัน แต่มีพืชสมุนไพรที่น่าสนใจ และหมอยาพื้นบ้าน หรือแพทย์แผนไทย

ในชุมชน นำไปใช้ในบำบัดและการรักษาโรคบ่อยๆ ได้แก่ ไพล ช้าพลู หรือ ชะพลู (ภาษาถิ่นใต้) พริกไทย พริกขี้หนู จิง ข่า ตะไคร้หอม ตะไคร้ กระเพรา โหระพา ขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อย กระเจี๊ยบแดง กระเจี๊ยบเขียว เสลดพังพอน ทองพันชั่ง สังกรณี ฯลฯ ซึ่งในที่นี้ คณะผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลพืชสมุนไพรที่สำคัญๆและมีการนำไปใช้ในชุมชนในปริมาณมาก (ข้อมูลจากการสอบถามของผู้วิจัย,2553) ประกอบด้วย

ที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki> (2553)

ที่มา : ภาพผู้วิจัย (2553)

ไพล (<http://th.wikipedia.org/wiki>)

ข้อมูลออนไลน์ (2553) <http://th.wikipedia.org/wiki>) กล่าวถึงลักษณะของไพล ว่าเป็นพืชล้มลุก ที่มีลำต้นใต้ดินเรียกว่าเหง้า เหง้ามีขนาดใหญ่ มีเนื้อในสีเหลืองอมเขียวและมีกลิ่นหอมเฉพาะ ลำต้นเทียมแทงขึ้นมาจากดิน ลำต้นสีเขียว มีใบออกตรงข้ามกัน ใบมีลักษณะยาวเรียว เนื้อในบางและปลายแหลม โคนใบแผ่เป็นกาบหุ้มลำต้น ดอกออกเป็นช่อแทงจากดิน โดยตรงมีกลีบประดับซ้อนกันแน่น มีดอกเหลืองอยู่ระหว่างกลีบประดับ

ไพลมีชื่อ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Zingiber cassumunar* Roxb.

วงศ์ : ZINGIBERACEAE

การขยายพันธุ์

ใช้เหง้า แก้วจัด

สภาพดินฟ้าอากาศ

ชอบดินร่วนมีการระบายน้ำได้ดี ต้องการความชื้นสูงและชอบแสงแดดปานกลาง ไม่ชอบแดดจัดมาก

การปลูก

นิยมปลูกในช่วงฤดูฝน โดยเก็บหัวไหลในช่วงฤดูแล้ง เพราะช่วงฤดูแล้งลำต้นเหนือดินจะแห้งตายเหลือแต่ลำต้นใต้ดิน จะขุดหัวขึ้นมาใช้หรือนำมาเป็นพันธุ์สำหรับปลูกในปีต่อไป จะปลูกเป็นแปลงหรือเป็นกอก็ได้ วิธีปลูกทำได้โดยการขุดเหง้าจากกอเดิมตัดลำต้นทิ้งนำไปปลูกลงหลุมที่เตรียมไว้ ดูแลความชุ่มชื้นและวัชพืชสม่ำเสมอ

ส่วนที่ใช้เป็นยา คือ เหง้าที่แก่จัด (ข้อมูลออนไลน์ :<http://th.wikipedia.org/wiki>)

สรรพคุณและวิธีใช้

แก้อาการเคล็ดขัดยอก ฟกช้ำ ใช้เหง้าประมาณ 1 เหง้า ยอก ปวดเมื่อย ขับลม ท้องเดิน ช่วยขับระดูหรือประจำเดือนของสตรีนิยมใช้หลังจากที่คลอดบุตรแล้ว ตำแล้วคั้นเอาน้ำ ทา ถู นวดบริเวณที่มีอาการ หรือตำให้ละเอียดผสมเกลือเล็กน้อยคลุกเคล้า แล้วนำมาห่อเป็นลูก ประคบอังไอน้ำให้ความร้อน ประคบบริเวณปวดเมื่อยและฟกช้ำ เข้า-เย็น จนกว่าจะหายหรือจะเป็นผลผลิตภัณฑ์น้ำมันไหล ยาคุม หรือยาหม่องไหลไว้ใช้ในครัวเรือน หรือทำการการค้าได้อย่างเช่นนักเรียนโรงเรียนทหารวังสราญราษฎร์ได้ทำโครงการไหลสวยรวยคุณค่า ส่งเข้าประกวดโครงการได้รับรางวัลระดับเขตพื้นที่ ระดับภาคอย่างต่อเนื่อง แก้ฟกช้ำ บวม เคล็ด ยอก ปวดเมื่อย ขับลม ท้องเดิน ช่วยขับระดูหรือประจำเดือนของสตรีนิยมใช้หลังจากที่คลอดบุตรแล้ว

เหง้าไหลมีน้ำมันหอมระเหย ร้อยละ 0.8 และมีสาร ที่ให้สี ซึ่งจากการทดลองพบว่า มีฤทธิ์ลดอาการอักเสบ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ มีการค้นคว้าสารสำคัญที่มีสรรพคุณแก้ หอบหืดและมีการวิจัยทางคลินิก โดยใช้รักษาโรคหืดในเด็ก และไม่มีพิษเฉียบพลัน (สำนักงานข้อมูลสมุนไพร มหาวิทยาลัยมหิดล, (2542,ข้อมูลออนไลน์)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) จึงได้ ศึกษาผลทางเภสัชวิทยาของสารสกัดจากสมุนไพรไหลในการลดอาการอักเสบ พบว่าส่วนของน้ำมันไหล ให้ผลการลดอาการอักเสบจากการฟกช้ำ เคล็ดบวม วท. จึงได้พัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ครีมทาภายนอกชื่อว่า ไพลจีซาล (plygesal) นำผลิตภัณฑ์มาทดสอบผลทางเภสัชวิทยาด้วยสัตว์ทดลองให้ผล ลดอาการบวม เมื่อเทียบกับยามาตรฐานที่ผลิตจากสารเคมีสังเคราะห์ ครีมยัง ผ่านผลการประเมินผลความปลอดภัยด้านพิษวิทยา ความระคายเคืองต่อผิวหนัง ประเมินผลเบื้องต้นทางเภสัชจลนศาสตร์ (Pharmacokinetic) ของการซึมผ่านของน้ำมันไหลผ่านชั้นผิวหนัง ศึกษาองค์ประกอบสำคัญ ทางเคมีของน้ำมันไหล พบ terpenoid compound เช่น terpinen-4-ol, sabinene, pinene เป็นต้น จากข้อมูลเบื้องต้น วท. ได้ส่งผลิตภัณฑ์ เพื่อ ทดสอบผลทางคลินิก โดยความร่วมมือกับสถานพยาบาลของ ภาครัฐ และเอกชน

ข้อมูลออนไลน์เข้าถึงได้จาก :<http://blog.eduzones.com/futurecareer/30074>

กระเจี๊ยบแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hibiscus sabdariffa* L.

ชื่อวงศ์ Malvaceae

ชื่ออังกฤษ Jamaica sorrel, Roselle

ชื่อท้องถิ่น กระเจี๊ยบ กระเจี๊ยบเปรี้ยว ผักกึ่งกึ่ง ส้มกึ่งกึ่ง ส้มตะเลงเครง ส้มปู้

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ (สุรชาติพ ภมรประวัติ , เล่ม 347 /2551)

สุรชาติพ ภมรประวัติ , (เล่ม 347 /2551) เป็นไม้ล้มลุก อายุปีเดียว สูง 1-2 เมตร เปลือกต้นเรียบ ลำต้นและกิ่งสีม่วงแดง ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ ใบหยักเว้าลึก 3-5 แฉก แต่ละแฉกกว้าง 0.5-3 ซม. ยาว 3-8 เซนติเมตร โคนใบมน ปลายใบแหลม ก้านใบยาว 4-15 เซนติเมตร ดอก ออกเดี่ยวตามซอกใบ มีริ้วประดับสีแดง กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยก 5 แฉก สีแดงเข้ม อวบน้ำ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง ตรงกลางดอกสีม่วงแดง เกสรเพศผู้จำนวนมาก ผล รูปไข่ สีแดงเข้ม มีกลีบเลี้ยง ติดทนขนาดใหญ่รองรับอยู่จนผลแก่ ผลแห้งแตกได้ เมล็ดสีน้ำตาลจำนวนมาก

สรรพคุณทางยา

ประโยชน์ของกระเจี๊ยบแดง พบว่าน้ำกระเจี๊ยบเป็นยาคัดเสมหะ รสเปรี้ยวของดอกกระเจี๊ยบทำให้ชุ่มคอ ช่วยขับปัสสาวะ ลดความดันเลือด (อาจเนื่องมาจากฤทธิ์ขับปัสสาวะ) ลดความหนืดของเลือด ป้องกันต่อมลูกหมากโต แก้อาการขัดเบา และสามารถลดไขมันในเลือดได้อีกด้วย นอกจากนั้นเอาผลอ่อนต้มกินติดต่อกัน 5-8 วัน ช่วยขับพยาธิตัวจิ๋ว ผลแห้งปั่นเป็นผง รับประทานครั้งละ 1 ช้อนโต๊ะ ดื่มน้ำตามวันละ 3-4 ครั้ง ช่วยรักษาโรคกระเพาะและลำไส้อักเสบ เมล็ดบดเพื่อเป็นยาระบาย ขับปัสสาวะ

กระเจี๊ยบเขียว

(ที่มาของภาพ : <http://web.ku.ac.th/agri/okra/1.htm>)

กระเจี๊ยบเขียวเป็นผักส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งต่างประเทศนิยมบริโภคแพร่หลาย ตลาดสำคัญคือ ประเทศญี่ปุ่น คนญี่ปุ่นนิยมบริโภคกระเจี๊ยบเขียวมาก เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารและมีคุณค่าทางสมุนไพร รักษาโรค สำหรับคนไทยบริโภคกระเจี๊ยบเขียวนานแล้ว เพราะเป็นผักพื้นบ้านของเราซึ่งปลูกง่าย ปลูกได้ตลอดปีและมีราคาไม่สูงเราใช้ฝักอ่อนของกระเจี๊ยบเขียวเป็นอาหาร คือขนาดฝักยาว 4-9 เซนติเมตร ซึ่งเป็นขนาดที่เก็บเกี่ยวมาบริโภคแล้วจะมีคุณภาพดี อ่อน ไม่มีเส้นใย ฝักกระเจี๊ยบเขียวที่เก็บมาแล้ว ควรนำมาบริโภคทันทีสามารถนำมาประกอบอาหารได้ ตั้งแต่รับประทานเป็นผักจิ้ม หุบเป้งทอด ยำต่าง ๆ ประกอบอาหารอื่น ๆ เช่น แกงเลียง แกงจืด และฝักกระเจี๊ยบเขียวตากแห้งสามารถทำชา ซึ่งมีกลิ่นหอมได้อย่างดี (<http://web.ku.ac.th/agri/okra/1.htm>)

ข้อมูลออนไลน์ <http://th.wikipedia.org/wiki> กล่าวถึงกระเจี๊ยบเขียว (Okra, Lady's Finger) เป็นพืชล้มลุกมีอายุประมาณ 1 ปี เจริญเติบโตได้ดีในเขตอากาศที่ร้อน คือมีอุณหภูมิระหว่าง 18 - 35 องศาเซลเซียสโดยประมาณ เป็นพืชที่สามารถนำมาเป็น สมุนไพร ได้ เพราะมีสรรพคุณทางยาที่ช่วยรักษาเกี่ยวกับโรคกระเพาะอาหารในประเทศอินเดียเรียกกระเจี๊ยบเขียวว่า บินดี (Bhindi) ส่วนประเทศในแถบเมดิเตอร์เรเนียนในประเทศอินเดียเรียกกระเจี๊ยบเขียวว่า บินดี (Bhindi) ส่วนประเทศในแถบเมดิเตอร์เรเนียนเรียกว่า บามี (Bamies) ส่วนของประเทศไทยนั้นแบ่งแยกเป็นภาค ภาคกลางเรียก กระเจี๊ยบ กระเจี๊ยบมอญ มะเขือทะวาย มะเขือมอญ ภาคเหนือเรียกมะเขือพม่า มะเขือขึ้น มะเขือมอญ มะเขือละโว้

ชื่อสามัญกระเจี๊ยบเขียว Okra, Gumbo, Lady's finger, Quimbamto (อัฟริกา)

ชื่อท้องถิ่น กระเจี๊ยบเขียว กระด้าด (แถบจังหวัดสมุทรสาคร, สมุทรปราการ), มะเขือมอญ (ภาคกลาง) มะเขือมัน (ภาคเหนือ), ถั่วละ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์กระเจี๊ยบเขียว *Abelmoschus esculentus* L. Moench

สกุล Malvaceae (Mallow family)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ (<http://www.vegetweb.com>)

กระเจี๊ยบเขียว เป็นพืชผักยืนต้น อายุประมาณ 1 ปี มีความสูง 40 เซนติเมตร ถึง 2 เมตร ลำต้น มีขนสั้น ๆ มีหลายสี แตกต่างตามพันธุ์ใบกระเจี๊ยบเขียว มีลักษณะกว้างเป็นแฉกคล้ายใบละหุ่ง แต่ก้านใบจะสั้นกว่า ดอกมีสีเหลือง โคนดอกด้านในสีม่วง เมื่อบานคล้ายดอกฝ้าย มีเกสรตัวผู้ตัวเมียอยู่ในดอกเดียวกันฝักกระเจี๊ยบเขียว มีรูปเรียวยาว ปลายฝักแหลม มีทั้งชนิด ฝักกลมและฝักเหลี่ยม ซึ่งมีเหลี่ยม 5-10 เหลี่ยม ขึ้นกับพันธุ์ในแต่ละฝักมีเมล็ด 80-200 เมล็ด เมล็ดมีลักษณะกลมรี ขนาดเดียว กับถั่วเขียว เมล็ดอ่อนมีสีขาว เมื่อแก่มีสีเทา ฝักแก่สีฝักจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล และจะแตกออกตามแนวรอยสัน เหลี่ยมทำให้เห็น เมล็ดที่อยู่ข้างใน

สภาพแวดล้อมของกระเจี๊ยบเขียว (<http://www.vegetweb.com>)

กระเจี๊ยบเขียว เป็นผักที่ปลูกได้ตลอดปีในประเทศไทย อุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกและเติบโตคือ 20-30 องศาเซลเซียส กระเจี๊ยบเขียวขึ้นได้ที่อุณหภูมิต่ำสุด 18 องศาเซลเซียส ซึ่งในอุณหภูมิต่ำจะเจริญเติบโตช้าลง และถ้าอุณหภูมิต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียส จะไม่เจริญเติบโตเลย กระเจี๊ยบเขียวเติบโตได้ดี ในดินเกือบทุกชนิด แต่ไม่ชอบดินที่มีน้ำขังและหรือระบายน้ำยากและดินที่เป็นกรดจัด P^H ควรอยู่ระหว่าง 6.0-6.8

พันธุ์และแหล่งพันธุ์กระเจี๊ยบเขียว (<http://www.vegetweb.com>)

กระเจี๊ยบเขียว มีพันธุ์ต่างๆ มากมาย ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งความสูงของต้น ความยาวของฝักและสีฝัก พันธุ์พื้นเมืองเดิมจะมีเหลี่ยมบนฝักมากประมาณ 7-10 เหลี่ยม พันธุ์กระเจี๊ยบเขียวที่ใช้ปลูกเพื่อการส่งออกฝักสด และแช่แข็ง จะต้องเป็นพันธุ์ที่มีฝัก 5 เหลี่ยม สีฝักเขียวเข้ม มีเส้นใยน้อย ลำต้นเตี้ย ผิวฝักมีขนละเอียด ฝักดกให้ผลผลิตสูง ซึ่งพันธุ์ที่ใช้ปัจจุบันได้แก่

1. พันธุ์ของประเทศไทยปรับปรุงโดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ลักษณะฝักมีสีเขียวปานกลาง ฝักเมื่อตัดตามขวางเป็นรูปห้าเหลี่ยม ต้นแข็งแรง ผลผลิตสูง ราคาเมล็ดพันธุ์ 50-80 บาทต่อกิโลกรัม พันธุ์เหล่านี้ผู้ส่งออกและแปรรูปสามารถนำไปทดสอบตลาดได้ โดยเฉพาะตลาดยุโรป หรืออื่น ๆ
2. พันธุ์ถูกผสมชั่วที่หนึ่ง จากประเทศญี่ปุ่น เป็นพันธุ์ที่มีคุณสมบัติฝักอ่อนที่ตลาดญี่ปุ่นนิยมมาก ลักษณะฝักสีเขียวเข้มมาก ปลายฝักไม่มีจอยยาว เมื่อตัดตามขวางของฝักเป็นรูป 5 เหลี่ยม ซึ่งมีเหลี่ยมเห็นได้ชัดเจน ต้นแข็งแรง ผลผลิตสูง ราคาเมล็ดพันธุ์แพงมากประมาณ 2,000 - 5,000 บาทต่อกิโลกรัม
3. พันธุ์ผสมเปิดจากต่างประเทศ ได้แก่ เกลมสัน สเปนแลนด์ ซึ่งฝักกลมป้อมและพันธุ์ดอร์ฟกรีน สเปนแลนด์ ซึ่งมีฝักเรียวยาว เป็นพันธุ์ที่มี 8 เหลี่ยม สีเขียวปานกลางใช้ในการแปรรูปบรรจุกระป๋อง

4. พันธุ์ที่เกษตรกรเก็บพันธุ์เอง ซึ่งต้องทำอย่างถูกวิธีจะมีผลต่อคุณภาพฝักรมาก อย่างไรก็ตามพันธุ์ที่จะใช้ขึ้นอยู่กับผู้ซื้อกำหนดเป็นประการสำคัญ ซึ่งผู้ปลูกต้องทำการตกลงกับผู้ซื้อก่อนปลูก

สรรพคุณทางยาของกระเจี๊ยบเขียว

กระเจี๊ยบเขียว เป็นพืชที่มีคุณสมบัติในการช่วยรักษาโรคกระเพาะอาหารและลำไส้ เพราะในฝักระเจี๊ยบนั้นมีสารเมือกพวกเพกติน (Pectin) และกัม (Gum) ช่วยเคลือบแผลในกระเพาะอาหารและลำไส้ไม่ให้ถูกลาม รักษาความดันให้เป็นปกติ เป็นยาบำรุงสมอง มีสรรพคุณเป็นยาระบายและสามารถแก้โรคพยาธิตัวจิ๊ดได้ด้วย แต่ต้องรับประทานติดต่อกันเป็นเวลาอย่างน้อย 15 วัน (<http://th.wikipedia.org/wiki>)

กระเพรา

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ocimum sanctum* linn.

ชื่ออื่น : กระเพราแดง กระเพราขาว (ภาคกลาง) กำก้อขาว กำก้อดำ กอมก้อขาว กอมก้อดำ (เชียงใหม่-ภาคเหนือ) ห่อตุปลู ห่อกวอซู (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะของกระเพรา

กระเพรา เป็นพืชผักจำพวกเครื่องเทศที่ใช้ใบสดใบอ่อนในการประกอบอาหาร เพื่อช่วยดับกลิ่นคาวและช่วยให้อาหารมีกลิ่นหอม ใบกระเพราใช้เป็นผักชูรส เช่น ใส่แกงเผ็ด แกงป่า แกงเลียง ผัดเผ็ด ผัดกระเพรา ใส่หอยหนึ่ง ฯลฯ นอกจากจะมีคุณค่าทางอาหารมากมายแล้ว ผลพลอยได้จากการบริโภคกระเพรายังช่วยให้ร่างกายได้รับประโยชน์เป็นยาสมุนไพร ทำให้เลือดลมดี กระเพราเป็นพืชที่ปลูกกันแถวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มานานแล้ว โดยเฉพาะในประเทศไทยและมาเลเซีย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลักษณะ ทางพฤกษศาสตร์ ต้น เป็นไม้ล้มลุก แตกกิ่งก้านสาขา สูง 30 - 60 เซนติเมตร โคนลำต้นค่อนข้างแข็ง ตามลำต้นมีขน ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี กว้าง 1-3 เซนติเมตร ยาว 2.5-5 เซนติเมตร ปลายแหลมหรือมน โคนแหลมขอบจักฟันเลื่อยและเป็นคลื่น

แผ่นใบมีขน ดอก เป็นแบบช่อฉัตร ออกบริเวณปลายยอดและปลายกิ่ง ยาว 8-10 เซนติเมตร ประกอบด้วยดอกเล็กๆ ออกเป็นวงรอบแกนช่อเป็นชั้นๆ ก้านดอกยาว 2-3 มิลลิเมตร และกางออกตั้งฉากกับแกนช่อ กลีบเลี้ยงโคนติดกันเป็นรูปคล้ายระฆัง ปลายแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนบนมีกลีบเดียวค่อนข้างกลม ส่วนกลางแยกเป็น 4 แฉก ปลายแหลมเรียว ด้านในเกลี้ยง ด้านนอกมีขนตามโคนกลีบ กลีบดอกสีขาว หรือขาวปนม่วงแดง ด้านบนมี 4 กลีบ ด้านล่างมี 1 กลีบ ขนาดยาวกว่าด้านบน ตรงกลางกลีบเว้าตื้นๆ ปลายกลีบมีขนพัวพัน ผล แห้งแล้วแตกออก เมล็ดเล็ก รูปไข่สีน้ำตาล มีจุดสีเข้มเมื่อนำไปแช่น้ำเปลือกหุ้มเมล็ดพองออกเป็นเมือก สรรพคุณ ใบ บำรุงธาตุไฟธาตุ ขับลมแก้ปวดท้อง แก้ลมตานซาง แก้กูกเสียด แก้กลิ้นเหียนอาเจียน และขับลม

สรรพคุณทางยา

1. แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด เอาใบกะเพรามาเคี้ยวกินสดๆ ได้ทันที หรือเอามาจิ้ม น้ำพริก หรือ แกงเผ็ดกิน เป็นทั้งยาและอาหาร พร้อมๆ กัน
2. แก้ปวดท้องได้ดี น้ำใบกะเพรามาคั้นกินสด 1 ถ้วยตะไล แก้อาการ ปวดมวนในท้องได้ดี
3. กะเพราชุมธาตุได้ดี ใช้ใบกะเพราจิ้มน้ำพริกกิน ทำให้ท้องไส้ดี ทำงานปกติ ระบบย่อยอาหารปกติดี ระบบทางเดินอาหารก็ปกติดี
4. แก้กกลาก เกื้อน ใช้ใบกะเพรา 1 กำมือ ตำละเอียดใส่เหล้าขาว หรือ เหล้าโรง ทาบริเวณที่เป็นกลาก เกื้อน เพื่อให้ตัวยาซึมได้ดี ควรชุบผิวบริเวณที่เป็นให้ถลอกก่อน
5. แก้ลมพิษ ใช้ใบกะเพรา 1 กำมือ ตำใส่เหล้าขาว หรือเหล้าโรงทา บริเวณที่เป็นลมพิษ จะทุเลาหายเป็นปกติ
6. แก้แมลงสัตว์กัดต่อย ใช้ใบกะเพราตำใส่เหล้าขาว หรือเหล้าโรงทา บริเวณที่ถูกพิษ แมลงสัตว์กัดต่อย การอักเสบจะหายทันที
7. ช่วยขับน้ำมัน เอาใบกะเพรามารับประทานสด ๆ จิ้มน้ำพริกหรือ แกงเลียง ใส่กุ้งแห้ง หรือปลาขี้มาโขลกผสมกะปิ หัวยหอม พริกไทยสด แกงเลียงได้ทันที ช่วยให้สตรีหลังคลอดมีน้ำมัน
8. รักษาหูด ใช้ใบกะเพรา ขยี้ที่หูดบ่อยๆ วันละหลายๆ ครั้ง หูดจะฝ่อ ไปเองภายในไม่กี่วัน
9. เป็นยาแก้ปวดแมลงวันทอง ใช้น้ำมันจากใบกะเพรา มาล่อแมลงให้มา ตอมได้
10. 10. ไส่ยุงได้ดี ความฉุนของกะเพรา นำมาไส่ยุงได้ ใช้กะเพราสักกิ่ง วางไว้ตามที่ต้องการไส่ยุง หรือใช้น้ำมันสกัดของกะเพรา จะเข้มข้นกว่า สามารถไส่ยุงได้ดี

โหระพา (<http://agriman.doae.go.th>)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ocimum basilicum* Linn.

วงศ์: LABIATAE; ชื่ออื่น: อัมกิมขาว, ฉาน - แม่ฮ่องสอน)

ชื่อภาษาอังกฤษ: Sweet Basil, Thai Basil

ชื่ออื่น: กอมก้อ (ภาคเหนือและอีสาน), นางพญาร้อยชู้, โหระพาไทย, โหระพาเทศ, ห่อกล้วยขาว

ลักษณะของโหระพา

โหระพาเป็นพืชล้มลุก อายุหลายปี สูง 0.3-0.9 เมตร ลำต้นกิ่งก้านเป็นเหลี่ยม สีม่วงหรือแดงเข้ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือวงรี ขอบใบหยักฟันเลื่อย ดอกสีขาว ออกที่ปลายยอด ผลแห้ง มี 4 ผลย่อย เมล็ดเล็กเท่าเมล็ดงา สีน้ำตาลเข้ม โหระพาเป็นพืชพื้นเมืองของอินเดีย แต่แพร่หลายทั้งในเอเชียและตะวันตก ทางตะวันตกนิยมบริโภคใบแห้ง น้ำสลัดใช้โหระพาเป็นส่วนผสมเป็นน้ำสลัดที่คู่กับอาหารอิตาเลียน ในอเมริกาก็นิยมบริโภค โดยโหระพามาจากอียิปต์ ฝรั่งเศส และแคลิฟอร์เนีย มีกลิ่นแตกต่างกันกับของไทย

สรรพคุณทางยา

ใบสด : แก้ท้องอืด เพื่อ ขับลมจากลำไส้ ดมคัมแก้ลมวิงเวียน ช่วยย่อยอาหาร - ตำพอกหรือประคบแก้ไขข้ออักเสบ แผลอักเสบ

ยอดอ่อน ตำปัดแผลถูกงูกัด

ดมกับน้ำมันราชสีห์ รับประทานเรียกน้ำมัน

ตำกับแมงดาตัวผู้ รับประทานและพอกแก้พิษคางคก

ใช้ใบและต้นสดประมาณ 6-10 กรัม ดมเอาน้ำดื่ม แก้หวัด ขับเหงื่อ

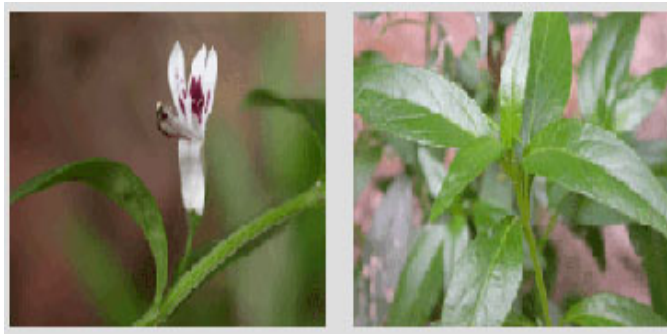
นำใบแห้งเก็บไว้ ดมน้ำให้เดือด แล้วต้มใบแห้ง 10-20 นาที ดมวันละ 3 ถ้วยต่อวัน มี

สรรพคุณต้านเชื้อก่อโรคด้วย

เด็กปวดท้องใช้ใบโหระพา 20 ใบ ชงน้ำร้อนและนำมาชงนมให้เด็กดื่ม

ใบโหระพาเป็นแหล่งเบต้าแคโรทีน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการป้องกันโรคร้าย เช่น โรคหัวใจขาดเลือดและมะเร็ง

ฟ้าทะลายโจร (<http://www.rspg.or.th/plants>)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall.ex Nees

ชื่อสามัญ : Kariyat , The Creat

วงศ์ : ACANTHACEAE

ชื่ออื่น : หล้ากันงู (สงขลา) น้ำลายพังพอน ฟ้าทะลายโจร (กรุงเทพฯ) ฟ้าสาบ (พณัสนิม) เขยตายยายคลุม สามสิบดี (ร้อยเอ็ด) เมฆทะลาย (ยะลา) ฟ้าสะท้าน (พัทลุง)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ฟ้าทะลายโจร เป็นไม้ล้มลุก สูง 30-70 เซนติเมตร ทุกส่วนมีรสขม กิ่งเป็นใบสี่เหลี่ยม ใบ เดี่ยว แผ่นใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ดอก ช่อ ออกที่ปลายกิ่งและซอกใบ ดอกย่อย กลีบดอกสีขาว โคนกลีบติดกัน ปลายแยก 2 ปาก ปากบนมี 3 กลีบ มีเส้นสีม่วงแดงพาดอยู่ปากล่างมี 2 กลีบ ผล เป็นฝัก เมื่อแก่เป็นสีน้ำตาล แตกได้ ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก

ส่วนที่ใช้ประโยชน์

ทั้งต้น ใบสด ใบแห้ง ใบจะเก็บมาใช้เมื่อต้นมีอายุได้ 3-5 เดือน

สรรพคุณทางยา

1. แก้ไข้ทั่ว ๆ ไป เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่
2. ระวังอาการอักเสบ พวกไอ เจ็บคอ คออักเสบ ต่อมทอนซิล หลอดลมอักเสบ ขับเสมหะ
3. รักษาโรคผิวหนังฝี แก้กิดเชื้อ พวกทำให้ปวดท้อง ท้องเสีย บิด
4. และแก้กระเพาะลำไส้อักเสบ เป็นยาขมเจริญอาหาร

การที่ฟ้าทะลายโจรมีสรรพคุณ 4 ประการนี้ จึงชวนให้เห็นว่าตัวยาดันนี้ เป็นยาที่สามารถนำไปใช้กว้างขวางมาก จากเหตุผลที่ฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ระงับการติดเชื้อหรือระงับการเจริญเติบโตของเชื้อโรคได้

ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์

ใบฟ้าทะลายโจร มีสารเคมีประกอบอยู่หลายประเภท แต่ที่เป็นสาระสำคัญในการออกฤทธิ์ คือ สารกลุ่ม Lactone คือ สารแอนโดรกราโฟไลด์ (andrographolide) สารนีโอแอนโดรกราโฟไลด์ (neo-andrographolide) 14-ดีออกซีแอนโดรกราโฟไลด์ (14-deoxy-andrographolide)

ฟ้าทะลายโจรเป็นยาเก่าแก่ของประเทศจีน ที่ใช้ในการแก้ฝี แก้อักเสบ และรักษาโรคบิด การวิจัยด้านเภสัชวิทยาพบว่า ฟ้าทะลายโจรสามารถยับยั้ง เชื้อแบคทีเรียอันเป็นสาเหตุของการเป็นหนองได้ และมีการศึกษาวิจัยของโรงพยาบาลบาราเสนาสุราษฎร์ธานี ถึงฤทธิ์ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงและบิด แบคทีเรีย เปรียบเทียบกับ เตตราซัยคลิน ในผู้ป่วย 200 ราย อายุระหว่าง 16-55 ปี ได้มีการเปรียบเทียบระยะเวลาที่ถ่ายอุจจาระเหลว จำนวนอุจจาระเหลว น้ำเกลือที่ให้ทดแทนระหว่างฟ้าทะลายโจรกับเตตราซัยคลิน พบว่าสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ลดจำนวนอุจจาระร่วงและจำนวนน้ำเกลือที่ให้ทดแทนอย่างน่าพอใจ แม้ว่าจากการทดสอบทางสถิติ จะไม่มีความแตกต่างโดยในสำคัญก็ตาม ส่วนการลดเชื้ออหิวาตกโรคในอุจจาระ ฟ้าทะลายโจรไม่ได้ผลดีเท่าเตตราซัยคลิน นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลชุมชนบางแห่งได้ใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาอาการเจ็บคอได้ผลดีอีกด้วย มีฤทธิ์เช่นเดียวกับเพนนิซิลินเมื่อเทียบกับยาแผนปัจจุบันเท่ากับการช่วยให้มีผู้สนใจทดลองใช้ยานี้รักษาโรคต่าง ๆ มากขึ้นขึ้นชื่อนัตตะ (รสขมมาก)

วิธีและปริมาณที่ใช้

1. ถ้าใช้แก้ไข้เป็นหวัด ปวดหัวตัวร้อนใช้ใบและกิ่ง 1 กำมือ (แห้งหนัก 3 กรัม สดหนัก 25 กรัม) ต้มน้ำดื่มก่อนอาหารวันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น หรือเวลามีอาการ
2. ถ้าใช้แก้ท้องเสีย ท้องเดิน เป็นบิดมีไข้ ใช้ทั้งต้นหรือส่วนทั้ง 5 ของฟ้าทะลายโจร ผึ่งลมให้แห้ง หั่นชิ้นเล็ก ๆ ประมาณ 1 กำมือ (หนักประมาณ 3-9 กรัม) ต้มเอาน้ำดื่มตลอดวัน

พริกขี้หนู

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Capsicum flutescens* Linn.

ชื่อวงศ์: SOLANACEAE

ชื่อสามัญ: Bird Chilli

ชื่อท้องถิ่น: พริกแต่ คีปลีจั่นก หมักเพ็ด

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

พริกเป็นพืชที่อยู่ในตระกูลโซลานาซีอี (Solanaceae) ซึ่งอยู่ในตระกูลเดียวกันกับมะเขือ มันฝรั่ง และยาสูบ พืชในตระกูลนี้มีอยู่ประมาณ 90 สกุล (Genus) หรือ 2,000 ชนิด (Species) โดยทั่วไปเป็นได้ทั้งพืชล้มลุก ไม้พุ่ม และไม้ยืนต้นขนาดเล็กซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปของโลก สำหรับพริกจัดอยู่ในสกุล *Capsicum* ซึ่งประกอบด้วยพืชชนิดต่างๆประมาณ 20-30 ชนิด สำหรับลักษณะทั่วไปทางพฤกษศาสตร์ศาสตร์ของพริกมีดังนี้

ลักษณะทั่วไป:

พริกชี้หนู เป็นพืชที่มีอายุได้หลายฤดู ลำต้นตั้งตรง สูงประมาณ 1-1.25 ฟุต ใบแบนเรียบเป็นมัน ดอกเป็นดอกเดี่ยวขนาดเล็ก กลีบดอกจะมีสีขาว หรือสีม่วง เกสรตัวผู้ 1-10 อัน เกสรตัวเมีย 1-2 อัน ผลหลายขนาด ผลขนาดเล็กยาวประมาณ 1-1.5 นิ้ว ลูกอ่อนสีเขียวเข้ม เมื่อแก่เป็นสีแดง

ราก ระบบรากของพริกมีรากแก้ว รากหากินลึกมาก ต้นพริกที่โตเต็มที่รากฝอยจะแอออกไปหากินด้านข้างในรัศมีเกินกว่า 1 เมตร และหยั่งลึกลงไปดินเกินกว่า 1.20 เมตร

ลำต้นและกิ่ง ลำต้นพริกตั้งตรง สูงประมาณ 1-2.5 ฟุต พริกเป็นพืชที่มีการเจริญของกิ่งเป็นแบบ dichotomous คือกิ่งจะเจริญจากลำต้นเพียง 1 กิ่ง แล้วแตกออกเป็น 2 กิ่ง และเพิ่มเป็น 4 กิ่ง 8 กิ่ง 16 กิ่ง ไปเรื่อยๆ และมักพบว่าต้นพริกที่สมบูรณ์จะมีกิ่งแตกขึ้นมาจากต้นที่ระดับดินหลายกิ่ง จนคล้ายกับว่ามีหลายต้นอยู่รวมที่เดียวกัน

ใบ พริกเป็นใบเลี้ยงคู่ ใบเป็นใบเดี่ยว มีลักษณะแบนราบเป็นมัน มีขนบ้างเล็กน้อย ใบมีรูปร่างตั้งแต่รูปไข่ไปจนกระทั่งเรียวยาว มีขนาดแตกต่างกันออกไป ใบพริกหวานมีขนาดค่อนข้างใหญ่ ใบพริกชี้หนูทั่วไปมีขนาดเล็ก แต่ในระยะเป็นต้นกล้าและใบล่างๆ ของต้นโตเต็มที่จะมีขนาดค่อนข้างใหญ่

ดอก ลักษณะของดอกพริกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ คือมีเกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียอยู่ภายในดอกเดียวกัน โดยปกติมักพบเป็นดอกเดี่ยว แต่อาจจะพบหลายดอกเกิดตรงจุดเดียวกันได้ ดอกเกิดที่ข้อตรงมุมที่เกิดใบหรือกิ่งก้านดอกอาจตรงหรือโค้ง ส่วนประกอบของดอกประกอบด้วยกลีบรองดอก 5 พู กลีบดอกสีขาว 5 กลีบ แต่บางพันธุ์อาจมีสีม่วงและอาจมีกลีบ

ตั้งแต่ 4-7 กลีบ มีเกสรตัวผู้ 5 อัน ซึ่งแตกต่างจากตรงโคนของชั้นกลีบดอก อับเกสรตัวผู้มีสีน้ำตาลเงิน แยกตัวเป็นกระเปาะเล็กๆ ขาวๆ เกสรตัวเมียชูสูงขึ้นไป

ผล มีทั้งผลเดี่ยวและผลกลุ่ม ผลพริกเป็นประเภท berry ที่มีลักษณะเป็นกระเปาะมีฐานขั้วผลสั้นและหนา โดยปกติผลอ่อนมักชี้ขึ้น เมื่อผลแก่พันธุ์ที่มีลักษณะขั้วผลอ่อนให้ผลห้อยลง แต่บางพันธุ์ทั้งผลอ่อนและผลแก่จะชี้ขึ้น

การขยายพันธุ์:

โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกพริก

พริกขึ้นชอบดินร่วนซุย และอากาศร้อน

สรรพคุณทางยา

1. ใช้ปรุงรสอาหาร ในครัวเรือนของชาวปักษ์ใต้ซึ่งนิยมรับประทานอาหารรสจัด โดยการใส่พริกขี้หนู ในแกงทุกชนิด ต้มยำ ยำ หรือดำน้าพริก ทำให้ช่วยช่วยเจริญอาหาร
2. รักษาอาการอาเจียน รักษาโรคหิด กลาก รักษาโรคบิด โดยการใช้พริกสด 1 เม็ด หรือมากกว่านั้นใช้กิน และอาการปวดบวมเนื่องจากความเย็นจัด โดยใช้ผงพริกแห้งทำเป็นขี้ผึ้ง หรือสารละลาย แอลกอฮอล์ใช้ทา
3. รักษาอาการบวม ฟกช้ำ ให้ใช้พริกขี้หนูที่แก่จัดเป็นสีแดง แล้วตากแห้ง นำมาบดเป็นผงให้ละเอียด แล้วเทลงในวาสลินที่เคียวจนเหลว กวนให้เข้ากัน แล้วนำไปเคียวอีกจนได้กลิ่นพริก ใช้สำหรับทาถู รักษาอาการเคล็ด ถูกชน ฟกช้ำดำเขียว และอาการปวดตามข้อ ให้ทาตรงบริเวณที่เป็นวันละครั้ง หรือสองวันต่อครั้ง
4. รักษาอาการปวดตามเอวและน่อง ให้ใช้ผงพริกขี้หนูและวาสลิน หรือผลพริก วาสลิน และแป้งหมี่ เติมห่อหุ้มจำนวนพอประมาณ แล้วคนให้เป็นครีม ก่อนที่จะใช้ ให้ทาลงบนกระดากแล้วปิดบริเวณที่ปวด ใช้พลาสติกปิดโดยรอบ จะมีอาการทำให้เหงื่อออก การเคลื่อนไหวคล่องแคล่วขึ้น และรู้สึกหายปวด จากการตรวจสอบพบว่า ตามบริเวณที่พอกยาจะมีความรู้สึกร้อน และการไหลเวียนของโลหิต เพิ่มขึ้น

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษการพัฒนาโครงการปลูกพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยในเทศบาลตำบลหารเทา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา
2. เพื่อรวบรวม ชื่อ/สรรพคุณของพืชสมุนไพร/ และรวบรวมภูมิปัญญาไทยด้านหมอยาพื้นบ้าน หรือหมอพื้นบ้าน นำมาจัดทำฐานข้อมูลในเทศบาลตำบลหารเทา
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยโดยการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา

อุปกรณ์

1. แบบสอบถาม
2. กล้องถ่ายรูป
3. สมุดบันทึกข้อมูล
4. เอกสาร /ตำราเกี่ยวกับพืชสมุนไพร
5. อื่นๆ

วิธีดำเนินการ

1. ประชุมคณะผู้วิจัยเศรษฐกิจชุมชน

หลังจากที่โครงการได้รับการอนุมัติและเซ็นสัญญา สัญญาเลขที่ ABCCE 52019 ซึ่งผู้เข้าประชุมประกอบด้วย นายปิยะพงศ์ สุวรรณรัมย์ นายภูวดล เจริญวรรณ และนายเทพกรณ์ สังข์แก้ว ร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินงานให้บรรลุความสำเร็จ

2. พบผู้นำชุมชน

ครูที่ปรึกษาโครงการวิจัยได้นำนักเรียนที่ทำวิจัยไปพบปลัดเทศบาลตำบลหารเทา คือ นายเชาวรินทร์ อัมวรรณ และเจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลหารเทา บอกเล่าความเป็นมาของโครงการ และวัตถุประสงค์ของการทำโครงการ ได้รับความอนุเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแผนงาน /โครงการของเทศบาลตำบลหารเทา นำมาศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับโครงการที่

เทศบาลสนับสนุน พบว่าการบริหารงานของเทศบาลตำบลหารเทาเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนพัฒนาระยะสามปี (2553-2555) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า

“พัฒนาแบบองค์รวม ประชาคมร่วมสร้างสรรค์

เกษตรกรรมนำเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตดีถ้วนหน้า”

โดยมีแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา 5 ด้าน และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือยุทธศาสตร์ข้อที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านประชาชนอยู่ดีมีสุข

(แผนพัฒนาสามปี พ.ศ 2553-2555 ,หน้า 16)

3. สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

สร้างแบบสอบถามเชิงปริมาณ และแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ “ปลูกพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาหมอลางบ้าน/หมอพื้นบ้านและแผนพัฒนาพืชสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา” ประกอบด้วย

3.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2 ข้อมูลการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลหารเทา

3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกและความรู้ทางด้านพืชสมุนไพร

3.4 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในชุมชน (พ่อเฒ่า แม่เฒ่าหรือหมอลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทยในชุมชน (รายละเอียดในภาคผนวก)

4. เก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้จำนวน 30 ครัวเรือน โดยลงพื้นที่ด้วยตนเอง ปรากฏว่าได้ข้อมูลครบ 30 ครัวเรือน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มเป้าหมายเก็บรวบรวมข้อมูล

หมู่ที่	กลุ่มเป้าหมาย (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร ทั้งหมด	คิดเป็นร้อยละ	หมายเหตุ
1	6	118	5.08	
2	6	134	4.48	
3	6	233	2.58	
7	6	218	2.75	
11	6	116	5.17	

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามคิดค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ร้อยละ (Percentage)
- 2) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาการพัฒนาโครงการปลูกพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยในเทศบาลตำบลหารเทา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา
2. เพื่อรวบรวม ชื่อ/สรรพคุณของพืชสมุนไพร/ และรวบรวมภูมิปัญญาไทยด้านหมอยาพื้นบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้าน นำมาจัดทำฐานข้อมูลในเทศบาลตำบลหารเทา
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยโดยการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา

4.1 การดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา

ความเป็นมาของโครงการ โครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทาดำเนินการพัฒนาชุมชนตามแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านประชาชนอยู่ดีมีสุข ได้มอบหมายให้หมู่ที่ 11 ดำเนินการโครงการปลูกพืชสมุนไพร โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

1. เพื่อรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่นมาปลูกไว้ในพื้นที่เดียวกัน
2. เพื่อให้เป็นแหล่งรายได้เสริมสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการ
3. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน และหรือผู้ที่สนใจ
4. เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน

วิธีดำเนินการ

1. ประชุมผู้นำชุมชนเพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานและกำหนดทิศทางการทำโครงการ
2. เขียนโครงการเสนอหน่วยงาน (เทศบาล) และขออนุมัติงบประมาณดำเนินการผลปรากฏว่าได้รับประมาณ จำนวน 20,000 บาท
3. เลือกประธานดำเนินการและคณะกรรมการดำเนินงาน ประธานโครงการคือผู้ใหญ่เกลี้ยง รุขปริง และมีคณะกรรมการร่วมด้วยอีก 10 คน
4. ดำเนินงานปลูกพืชสมุนไพร โดยหาพันธุ์พืชสมุนไพรในชุมชน และหาพันธุ์พืชสมุนไพรบางชนิดมาจากที่อื่นรวมแล้วประมาณ 100 ชนิด เริ่มดำเนินงานเมื่อ เดือน มิถุนายน
5. ประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคและหาแนวทางแก้ไข

ผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นประชาชนในเทศบาลตำบลหารเทาทุกหมู่บ้านที่มีความสนใจ และรักในอาชีพทางด้านเกษตรกรรม จำนวน 20 ครัวเรือน จำแนกเป็น

เพศชาย	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	60.00
เพศหญิง	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	40.00
ช่วงอายุ	31-40 ปี	จำนวน 8 คน	คิดเป็นร้อยละ 40.00
ช่วงอายุ	41-50 ปี	จำนวน 9 คน	คิดเป็นร้อยละ 45.00
ช่วงอายุ	50 ปีขึ้นไป	จำนวน 3 คน	คิดเป็นร้อยละ 15.00

การดำเนินงาน

1. รวมกลุ่มปลูกในพื้นที่เดียวกัน จำนวน 50-70 หน่อในเนื้อที่ 1 ไร่ กว่าๆ
2. ปลูกที่บ้านตนเอง จำนวนโดยส่วนใหญ่จะเป็นพืชสมุนไพรใกล้ครัว หมายถึงพืชสมุนไพรนั้นนำมาใช้ในการประกอบอาหารประจำวัน นำไปใช้รักษาโรคบ้างบางชนิด
3. ต้นทุนการผลิตพืชสมุนไพรรวมกันทุกชนิด ทั้งที่ปลูกในบ้านตนเอง และรวมกลุ่มปลูกในพื้นที่เดียวกันโดยประมาณ 200-300 บาท/ครัวเรือน

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการสอบถาม ซึ่งได้รับการบอกเล่าจากประธานโครงการ นายเกลื่อม รุยปริง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านหารเทาออก ตามความคิดของประธานโครงการ พบว่า

1. สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพร พบว่าสภาพทางสังคมเป็นไปด้วยดี คือไม่มีความขัดแย้งต่อกันสามารถทำงานร่วมกันได้
2. สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพร พบว่าสภาพความเป็นอยู่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก เนื่องจากพวกเขาไม่ได้มุ่งหวังว่าโครงการปลูกพืชสมุนไพรดังกล่าว ทำขึ้นเพื่ออนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรไว้ให้อยู่กับชุมชน เพื่อให้เด็กๆ รุ่นหลังรู้จัก และรับช่วงการดำเนินงานต่อไป และผู้ร่วมโครงการไม่ได้มุ่งหวังมากนักเพราะมีภาระกับครอบครัวของตนมากกว่า
3. การนำความรู้ทางด้านสมุนไพรไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากการสอบถามพบว่าบางคนไม่มีความรู้เรื่องพืชสมุนไพรเลย แต่อาศัยการฟังพาทูมีปัญญามอบพื้นบ้าน หรือหมอกลางบ้านให้ความรู้ในเรื่องสรรพคุณของพืชสมุนไพรแต่ละชนิด
4. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามโครงการ จากการบอกเล่าของประธานโครงการ พบว่าช่วงแรกๆสมาชิกร่วมแรงร่วมใจกันอย่างยิ่ง เริ่มตั้งแต่การปราบพื้นที่ การหาต้นพันธุ์ หรือเมล็ดพันธุ์ ช่วยกันปลูก และช่วยกันรดน้ำ พรุนดิน ใส่ปุ๋ย แต่พอเวลาผ่านไป หลายคนเริ่มจะเฉยๆ แล้วก็หายไปเลย เหลือแต่ประธานโครงการ และกรรมการบางคนเท่านั้น นอกจากนั้นได้สอบถามคณะกรรมการประกอบด้วย

นายภูวนศย์ บัวศรี หนึ่งในคณะกรรมการเล่าว่า ช่วงแรกๆประชาชนให้ความสนใจกับโครงการปลูกพืชสมุนไพรอย่างยิ่ง ร่วมด้วยช่วยกันในการรดน้ำ พรุนดิน ใส่ปุ๋ย จนกระทั่งพืชตั้งตัวได้

นายบรรจบ ศรีเทียม หมอพื้นบ้านด้านแพทย์แผนไทย กล่าวว่า โครงการปลูกพืชสมุนไพรในหมู่ที่ 11 เป็นโครงการที่น่าสนใจ เพราะมีประโยชน์ในหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษาครูสามารถนำนักเรียนมาศึกษาพืชสมุนไพรในแปลงสาธิต สำหรับประชาชนสามารถมาศึกษาหาความรู้ หรือนำเอาผลผลิตไปใช้ในการปรุงยารักษาโรค (กรณีที่มีความรู้ทางด้านหมอพื้นบ้าน) และมีประโยชน์ทางด้านการอนุรักษ์พืชสมุนไพรไว้ให้ลูกหลานในชุมชนต่อไป

และคณะผู้วิจัยได้ออกสำรวจสำรวจแปลงสาธิตพืชสมุนไพรของหมู่ที่ 11 พบว่ามีพืชสมุนไพรอยู่หลายชนิดด้วยกันที่น่าสนใจและมีประโยชน์ในทางรักษาโรคเบื้องต้นได้ และสมควรรอนุรักษ์ไว้ ได้แก่ ไพล ข่าพลู พริกไทย สังกรณี ตะไคร้หอม ขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อย กระเจี๊ยบแดง กระเจี๊ยบเขียว เสดดพังพอน ทองพันชั่ง ฯลฯ ซึ่งพืชสมุนไพรดังกล่าว นำมาใช้ในการประกอบอาหาร และทำยารักษาโรคได้

4.2 ชื่อ/สรรพคุณของพืชสมุนไพร

จากการสำรวจแหล่งผลิตพืชสมุนไพรในชุมชน จำแนกเป็นหมู่บ้านเป้าหมาย คือ หมู่ 1,2,3,7,และ 11 สรุปได้ดังนี้

ตาราง 2 แสดงแหล่งผลิตพืชสมุนไพรในชุมชน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	คิดเป็นร้อยละ	หมายเหตุ
1	บ้านคอกช้าง	85	72.03	พืชสมุนไพร ที่สำรวจได้ส่วนใหญ่ นำมาใช้ในการ ประกอบ อาหาร
2	บ้านหารเทา	102	76.12	
3	บ้านม่วงทวน	124	53.22	
7	บ้านทุ่งแจ้	185	84.86	
11	บ้านหารเทาออก	97	83.62	

หมายเหตุ ข้อ 4.2 ยังไม่ได้จัดทำฐานข้อมูลให้เทศบาลหารเทา

แหล่งรับซื้อพืชสมุนไพร มีผู้มาซื้อที่บ้าน ร้อยละ 18.45 (พืชสมุนไพรที่นำไปใช้ในการประกอบอาหาร) และร้อยละ 81.55 นำไปขายเองที่ตลาด

พืชสมุนไพรที่ปลูกแพร่หลายในชุมชน ได้แก่

ไพล สรรพคุณของไพล แก้อาการเคล็ดขัดยอก ฟกช้ำ ใช้เหง้าประมาณ 1 เหว้า ยอก ปวดเมื่อย ขับลม ท้องเดิน ช่วยขับระดูหรือประจำเดือนของสตรีนิยมใช้หลังจากที่คลอดบุตรแล้วตำแล้วคั้นเอาน้ำ ทา ถูบริเวณที่มีอาการ หรือตำให้ละเอียดผสมเกลือเล็กน้อย คลุกเคล้า แล้วนำมาห่อเป็นลูกประคบอังไอน้ำให้ความร้อน ประคบบริเวณปวดเมื่อยและฟกช้ำ เข้า-เย็น จนกว่าจะหายหรือจะทำเป็นผลิตภัณฑ์น้ำมันไพล ยาต้ม หรือยาหม่องไพลไว้ใช้ในครัวเรือน หรือทำการค้าก็ได้ อย่างเช่นนักเรียนโรงเรียนหารเท่ารังสีประชาสรรค์ได้ทำโครงการไพลสวยรวยคุณค่า ส่งเข้าประกวดโครงการได้รับรางวัลระดับเขตพื้นที่ ระดับภาคอย่างต่อเนื่องแก้ฟกช้ำ บวม เคล็ด ยอก ปวดเมื่อย ขับลม ท้องเดิน ช่วยขับระดูหรือประจำเดือนของสตรีนิยมใช้หลังจากที่คลอดบุตรแล้ว

เหง้าไพลมีน้ำมันหอมระเหย ร้อยละ 0.8 และมีสาร ที่ให้สี ซึ่งจากการทดลองพบว่า มีฤทธิ์ลดอาการอักเสบ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ มีการค้นคว้าสารสำคัญที่มีสรรพคุณแก้ หอบหืดและมีการวิจัยทางคลินิก โดยใช้รักษาโรคหืดในเด็ก และไม่มีพิษเฉียบพลัน (สำนักงานข้อมูลสมุนไพร มหาวิทยาลัยมหิดล, (2542,ข้อมูลออนไลน์)

ดอกกระเจี๊ยบแดง สด หรือแห้ง นำไปต้มน้ำดื่ม จะมีรสเปรี้ยว ละลายเสมหะ รสเปรี้ยวของดอกกระเจี๊ยบทำให้ชุ่มคอ ช่วยขับปัสสาวะ ลดความดันเลือด (อาจเนื่องมาจากฤทธิ์ขับปัสสาวะ) ลดความหนืดของเลือด ป้องกันต่อมลูกหมากโต แก้อาการขัดเบา และสามารถลดไขมันในเลือดได้อีกด้วย นอกจากนั้นเอาผลอ่อนต้มกินติดต่อกัน 5-8 วัน ช่วยขับพยาธิตัวจิ๊ด ผลแห้งปั่นเป็นผง รับประทานครั้งละ 1 ช้อนโต๊ะ ดื่มน้ำตามวันละ 3-4 ครั้ง ช่วยรักษาโรคกระเพาะและลำไส้อักเสบ เมล็ดบดเพื่อเป็นยาระบาย ขับปัสสาวะ ดังนั้นถ้ารับประทานน้ำกระเจี๊ยบทุกวันจะช่วยป้องกันโรคต่างๆได้

กระเจี๊ยบเขียว กระเจี๊ยบเขียว เป็นพืชที่มีคุณสมบัติในการช่วยรักษาโรคกระเพาะอาหารและลำไส้ เพราะในฝักกระเจี๊ยบนั้นมีสารเมือกพวกเพกติน (Pectin) และกัม (Gum) ช่วยเคลือบแผลในกระเพาะอาหารและลำไส้ไม่ให้ถูกลาม รักษาความดันให้เป็นปกติ เป็นยาบำรุงสมอง มีสรรพคุณเป็นยาระบายและสามารถแก้โรคพยาธิตัวจิ๊ดได้ด้วย แต่ต้องรับประทานติดต่อกันเป็นเวลาอย่างน้อย 15 วัน (<http://th.wikipedia.org/wiki>)

กระเพรา มีสรรพคุณในการรักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด เอาใบกะเพรามาเค็ดกินสดๆได้ทันที หรือเอามาจิ้มน้ำพริก หรือ แกงเผ็ดกิน เป็นทั้งยาและอาหาร พร้อมๆ กัน แก้ปวดท้องได้ดี น้ำใบกะเพรามาคั้นกินสด 1 ถ้วยตะไล แก้อาการ ปวดมวนในท้องได้ดี แก้กกลาก เกื้ออื่น ใช้ใบกะเพรา 1 กำมือ ตำละเอียดใส่เหล้าขาว หรือ เหล้าโรง ทาบริเวณที่เป็นกลาก เกื้ออื่น เพื่อให้ตัวยาซึมได้ดี ควรชุบผิวบริเวณที่เป็นให้ถลอกก่อน แก้มพิษ แผลงสัตว์กัดต่อย ใช้ใบกะเพรา 1 กำมือ ตำใส่เหล้าขาว หรือเหล้าโรงทา บริเวณที่เป็นลมพิษ จะทุเลาหาย

เป็นปกติ ช่วยขับน้ำนม เอาใบกะเพรามารับประทานสด ๆ จิ้มน้ำพริกหรือ แกงเลียง ใส่กุ้งแห้ง หรือปลาขี้มาโขลกผสมกะปิ หัวยหอม พริกไทยสด แกงเลียงได้ทันที ช่วยให้สตรีหลังคลอดมีน้ำนม รักษาหูด ใช้ใบกะเพรา ขยี้ที่หูดบ่อยๆ วันละหลายครั้ง หูดจะฝ่อ ไปเองภายในไม่กี่วัน เป็นยาแก้จืดแมลงวันทอง ใช้น้ำมันจากใบกะเพรา มาล่อแมลงให้มา ตอมได้ นอกจากนั้นใช้ได้ ยุง ตั๊กแตนเพรา มาวางไว้ในบริเวณที่ยุงมีมากๆ ความฉุนของกะเพรา ยุงจะบินหนีไปเอง

โหระพา โหระพามีสรรพคุณ ดังนี้ ใบสด : แก้ท้องอืด เพื่อ ขับลมจากลำไส้ ต้มดื่มแก้ ลมวิงเวียน ช่วยย่อยอาหาร - ตำพอกหรือประคบแก้ไขข้ออักเสบ แผลอักเสบ ขอดอ่อน ตำ ปิดแผลถูกงูกัด ใช้ใบและต้นสดประมาณ 6-10 กรัม ต้มเอาน้ำดื่ม แก้หวัด ขับเหงื่อ นำใบแห้ง เกือบไว้ ต้มน้ำให้เดือด แล้วต้มใบแห้ง 10-20 นาที ดื่มวันละ 3 ถ้วยต่อวัน มีสรรพคุณต้านเชื้อก่อ โรคด้วย หรือถ้าเด็กปวดท้องใช้ใบโหระพา 20 ใบ ชงน้ำร้อนและนำมาชงนมให้เด็กดื่ม และ ใบโหระพาเป็นแหล่งเบต้าแคโรทีน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการป้องกันโรคร้าย เช่น โรคหัวใจ ขาดเลือดและมะเร็ง

ฟ้าทลายโจร สรรพคุณของฟ้าทลายโจร แก้ไขทั่ว ๆ ไป เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ ระวังอาการอักเสบ พวกไอ เจ็บคอ คออักเสบ ต่อมทอนซิล หลอดลมอักเสบ ขับเสมหะ รักษา โรคผิวหนังฝี แก้ติดเชื้อ พวกทำให้ปวดท้อง ท้องเสีย บิด และแก้กระเพาะลำไส้อักเสบ เป็นยา ขมเจริญอาหาร

การที่ฟ้าทลายโจรมีสรรพคุณ 4 ประการนี้ จึงชวนให้เห็นว่าตัวยาต้นนี้ เป็นยาที่ สามารถนำไปใช้กว้างขวางมาก จากเหตุผลที่ฟ้าทลายโจรมีฤทธิ์ระงับการติดเชื้อหรือระงับ การเจริญเติบโตของเชื้อโรคได้

พริกขี้หนู สรรพคุณของพริกขี้หนู ใช้ปรุงรสอาหาร ในครัวเรือนของชาวปักษ์ใต้ซึ่ง นิยมรับประทานอาหารรสจัด โดยการใส่พริกขี้หนู ในแกงทุกชนิด ต้มยำ ยำ หรือตำน้ำพริก ทำให้ช่วยช่วยเจริญอาหาร รักษาอาการอาเจียน รักษาโรคหิด กลาก รักษาโรคบิด โดยการใส่ พริกสด 1 เม็ด หรือมากกว่านั้นใช้กิน และอาการปวดบวมเนื่องจากความเย็นจัด โดยใช้ผงพริก แห้งทำเป็นจี๊ผึ้ง หรือสารละลาย แอลกอฮอล์ใช้ทา รักษาอาการบวม ฟกช้ำ ให้ใช้พริกขี้หนูที่ แก่จัดเป็นสีแดง แล้วตากแห้ง นำมาบดเป็นผงให้ละเอียด แล้วเทลงในวาสลินที่เคี่ยวจนเหลว กวนให้เข้ากัน แล้วนำไปเคี่ยวอีกจนได้กลิ่นพริก ใช้สำหรับทา รักษาอาการเคล็ด ถูกชน ฟกช้ำ คำเขียว และอาการปวดตามข้อ ให้ทาตรงบริเวณที่เป็นวันละครั้ง หรือสองวันต่อครั้งรักษา อาการปวดตามเอวและน่อง ให้ใช้ผงพริกขี้หนูและวาสลิน หรือผลพริก วาสลิน และแป้งหมี่ เติมน้ำมันเล็กน้อยจนพอประมาณ แล้วคั้นให้เป็นครีม ก่อนที่จะใช้ ให้ทาลงบนกระดาดแก้ว ปิดบริเวณที่ปวด ใช้พลาสติกปิดโดยรอบ จะมีการทำให้เหงื่อออก การเคลื่อนไหว คล่องแคล่วขึ้น และรู้สึกหายปวด จากการตรวจสอบพบว่า ตามบริเวณที่พอกยาจะมีความรู้สึก ร้อน และการไหลเวียนของโลหิต เพิ่มขึ้น

4.3 ภูมิปัญญาไทยด้านหมอกกลางบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้าน นำมาจัดทำฐานข้อมูลในเทศบาลตำบลหารเทา

จากการสืบค้น หมอกกลางบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้าน จำนวน 10 คน ในชุมชน หมู่ที่ 1,2,3,7,และ11 คณะผู้วิจัยได้พบและพูดคุยกับ หมอกกลางบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้าน พบว่าแต่ละคนมีความรู้ เป็นที่นับถือของคนในชุมชน เนื่องจากมีความสามารถแตกต่างกัน ดังนี้

1. นายบุญชู คงบัว 66 ปี

บ้านเลขที่ 203/2 หมู่ 2 เทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีความรู้ความสามารถในด้านแพทย์แผนโบราณ การรักษาโรคเกี่ยวกับกระเพาะอาหาร โดยนำพืชสมุนไพร มาต้มเป็นยารักษาโรคเกี่ยวกับกระเพาะอาหาร โรคนี้ว์ และสามารถปลูกเสกยาหม้อ

2. นางยุภา ยิ้มแก้ว อายุ 40 ปี

บ้านเลขที่ 201 หมู่ที่ 1 เทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีความรู้ความสามารถในการนวดแผนโบราณ

3. นายล่อง เกิดแสงสุริยงค์ อายุ 65 ปี

บ้านเลขที่ 221 หมู่ที่ 1 เทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีความรู้ทางด้านแพทย์แผนไทย ยาต้มแก้โรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ,โรคนี้ว์

4. นายเพิ่ม สุขมาก อายุ 53 ปี

บ้านเลขที่ 304 หมู่ที่ 11 เทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีความรู้ความสามารถทางด้าน ปราชญ์ชาวบ้าน มีความรู้ทางด้านสรรพคุณพืชสมุนไพร บอกได้ว่าสมุนไพรตัวไหนใช้รักษาโรคชนิดใด และเคยนำสมุนไพรบางชนิดมาใช้ในการรักษาโรคบางชนิด

5. นายสุน แสงเหมือน อายุ 77 ปี

บ้านเลขที่ 236 หมู่ที่ 3 เทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีความรู้ความสามารถทางด้านใช้สมุนไพรแก้พิษสัตว์ กัดต่อย เช่น ถูกแมลงป้องกัน ตะขาบ หรือ งู นำพืชสมุนไพรมาถอนพิษสัตว์เหล่านี้ได้

6. นางช่วย รอดหน่วย อายุ 74 ปี

บ้านหลังสถานีรถไฟหารเทา หมู่ที่ 2 เทศบาลตำบลหารเทา จังหวัดพัทลุง มีความรู้ทางการปรุงยา 3 บาท ใช้ในการรักษาโรคท้องผูก (ด้วยที่นำมาใช้หนัก 3 บาท) และทำยาต้ม แก้วเวียนศีรษะ

7. นาย สอและ ยีหวังกอง อายุ 41 ปี

บ้านเลขที่ 225/1 หมู่ 3 เทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

มีความรู้ความสามารถในด้านยาต้มสมุนไพรแก้อาการอุจจาระหรืออุจจาระ (อุจจาระใส)

8. นายบุญธรรม วงศ์แสนชุม อายุ 51 ปี

บ้านเลขที่ 167/1 หมู่ 1 เทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
มีความสามารถในทางต้มยาสมุนไพร รักษาโรคนี้, โรคกระเพาะอาหาร

9. นายทิม รักนุ้ย อายุ 75 ปี

บ้านเลขที่ 231/4 หมู่ที่ 2 เทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
มีความสามารถทางด้านการต้มยาสมุนไพร รักษาโรคปวดท้อง เป็นแผลในท้อง

10. นายนายนอบ แก้วสองเมือง อายุ 65

บ้านเลขที่ 512/1 หมู่ที่ 2 เทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
มีความสามารถในการต้มยาหม้อ รักษาโรคปวดท้อง เป็นนี้ 31

ซึ่งข้อมูลทั้งหมดยังไม่ได้จัดทำฐานข้อมูลของเทศบาล เพียงแต่สรุปไว้เป็นเอกสารเพื่อใช้ในการเรียน การสอนของโรงเรียนเท่านั้น (อยู่ลักษณะเอกสาร)

4.3 แนวทางพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยโดยการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา

แนวทางการพัฒนาพืชสมุนไพร และภูมิปัญญาไทยโดยการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา จากการสอบถามประชาชนในชุมชนเป้าหมาย คือ หมู่ที่ 1,2,3,7,11 สรุปประเด็นในภาพรวมที่น่าสนใจดังนี้

1. แนวคิดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา สรุปประเด็น ดังนี้

1.1 การจัดตั้งกลุ่มรับซื้อพืชสมุนไพรในชุมชน โดยความต้องการของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา ต้องการให้มีการรวมกลุ่มผลิตพืชสมุนไพร และรวมกลุ่มจำหน่าย จะทำให้จำหน่ายได้ในปริมาณมาก และต่อราคาได้ อาจมีนายทุนในหมู่บ้านเป็นคนรับซื้อไปจำหน่ายภายนอกชุมชน หรือมีนายทุนจากภายนอกก็ได้

1.2 รวมกลุ่มโดยมีเทศบาลเป็นแกนนำชาวบ้านปลูกพืชสมุนไพรให้แพร่หลายในชุมชน และควรปลูกไว้ข้างบ้านของตนเอง ความต้องการของชาวบ้านคือ ให้เทศบาลสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนอย่างแท้จริง โดยการรวมกลุ่มปลูกให้ครบทุกหมู่บ้าน อาจจะเลือกปลูกพืชสมุนไพรที่จำเป็นต้องใช้ในครัวเรือน และจำเป็นต้องใช้ในการรักษาโรคต่างๆ ที่ผ่านมามีงบประมาณมาครั้งเดียวก็หยุด และไม่ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (เทศบาลมีโครงการเยอะมาก แต่จะเน้นไปทางด้านการสร้างถนนหนทางมากกว่าเรื่องปากท้องของคนในชุมชน

1.3 นำพืชสมุนไพรมาแปรรูปนำไปขาย เพราะพืชสมุนไพรมีประโยชน์

1.4 ร่วมกันพัฒนาหรือฟื้นฟูแหล่งปลูกพืชสมุนไพรในหมู่ที่ 11 ให้มีสมุนไพรมากขึ้น และการดูแลรักษาให้เจริญเติบโตให้มากกว่านี้

1.5 ควรจัดอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับพืชสมุนไพร

1.6 ให้ปลูกพืชสมุนไพรประดับบ้าน แทนไม้ดอกไม้ประดับ

1.7 ควรจัดอบรมเกี่ยวกับการปลูกพืชสมุนไพรให้ประชาชนทุกหมู่บ้าน

2. การประยุกต์หรือพัฒนาภูมิปัญญาหมอกกลางบ้าน/หมอฟันบ้าน /แพทย์แผนไทย ในชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา

2.1 นำยาพื้นบ้านของหมอบ้านมาใช้แทนยาปัจจุบัน

2.2 ให้ความรู้แก่ประชาชนในการรักษาโรคโดยใช้หมอกกลางบ้านหรือหมอกกลางบ้าน

2.3 แนะนำให้คนรุ่นหลังได้รู้จักภูมิปัญญาหมอกกลางบ้าน/หมอฟันบ้าน / แพทย์แผนไทย เพื่อจะได้เรียนรู้ภูมิปัญญา จะได้ร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาไว้

2.4 ควรจัดตั้งโรงหมอกกลางบ้านในชุมชนหมู่ใดหมู่หนึ่งในเทศบาลตำบลหารเทา

2.5 เทศบาลควรส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรอย่างจริงจัง

2.6 ให้จัดอบรมความรู้เพิ่มเติมแก่ภูมิปัญญาหมอกกลางบ้าน/หมอฟันบ้าน/แพทย์แผนไทยที่มีอยู่เดิม และผู้ที่สนใจ

2.6 ให้โรงเรียนนำนักเรียนไปพบหมอกกลางบ้าน/หมอฟันบ้าน/แพทย์แผนไทยในชุมชน

2.7 ควรจัดอบรมการแปรรูปพืชสมุนไพรเป็นยารักษาโรคต่างๆ

จากการศึกษาการพัฒนาโครงการปลูกพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยในเทศบาลตำบลหารเทา ในครั้งนี้ สรุปในภาพรวมพบว่า

1. สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของหมอกกลางบ้าน/หมอฟันบ้าน /แพทย์แผนไทยในชุมชน สภาพเศรษฐกิจในครอบครัวไม่ได้ร่ำรวยเพราะเป็นหมอกกลางบ้าน /หมอฟันบ้าน/แพทย์แผนไทย เพราะไม่ได้ยึดเป็นอาชีพหลัก แต่จะมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักโดยส่วนใหญ่ ไม่ยากจน เพราะมีอาชีพหลักแล้ว อย่างอื่นเป็นอาชีพเสริม หรืองานเสริม

2. การนำความรู้ไปใช้ทางการรักษาประชาชนในเทศบาลตำบลหารเทา จากการสอบถามการนำความรู้หลายคนเล่าว่าได้รับการถ่ายทอดมาเป็นรุ่นๆ (จากคนเฒ่าคนแก่) พ่อ แม่ หรือญาติๆรับการถ่ายทอดมาเป็นรุ่นๆ และมีหลายคนที่ได้ไปเรียนเพิ่มเติมมา เช่น การนวดแผนไทย แพทย์แผนไทย

3. แนวคิด/ข้อเสนอแนะของหมอกกลางบ้าน/หมอฟันบ้าน/แพทย์แผนไทย หลายคนบอกว่า ควรจะมีผู้รู้จริงๆ หรือหน่วยงานทางราชการมาถ่ายทอดความรู้ทางด้านพืชสมุนไพร

จะเป็นลักษณะการสาธิต หรืออบรมก็ได้ เพื่อจะได้เพิ่มพูนความรู้ ได้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับพืชสมุนไพร นอกจากนั้นถ้ามีการรวมกลุ่มอบรมหรือประชุม จะได้รู้จักกันว่า ใครบ้างที่มีความรู้ในทางรักษาโรค

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ศึกษาการพัฒนาโครงการปลูกพืชสมุนไพร และภูมิปัญญาไทยในเทศบาลตำบลหารเทา

สรุปผลการวิจัย พบว่าสภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพร พบว่าสภาพทางสังคมเป็นไปด้วยดี คือไม่มีความขัดแย้งต่อกันสามารถทำงานร่วมกันได้ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทาไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก เนื่องจากพวกเขาไม่ได้มุ่งหวังว่าโครงการปลูกพืชสมุนไพรดังกล่าว ทำขึ้นเพื่ออนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรไว้ให้อยู่กับชุมชน เพื่อให้เด็ก ๆ รุ่นหลังรู้จัก และรับช่วงการดำเนินงานต่อไป และผู้ร่วมโครงการไม่ได้มุ่งหวังมากนักเพราะมีการะกับครอบครัวของตนมากกว่า การนำความรู้ทางด้านสมุนไพรไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากการสอบถามพบว่าบางคนไม่มีความรู้เรื่องพืชสมุนไพรเลย แต่อาศัยการพึ่งพาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน หรือหมอกกลางบ้านให้ความรู้ในเรื่องสรรพคุณของพืชสมุนไพรแต่ละชนิด

ส่วนแนวทางในการพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยโดยการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา

จากผลการวิจัย พบว่า ควรจัดตั้งกลุ่มรับซื้อพืชสมุนไพรในชุมชน รวมกลุ่มโดยมีเทศบาลเป็นแกนนำปลูกพืชสมุนไพรให้แพร่หลาย นำพืชสมุนไพรมาแปรรูปนำไปขายร่วมกันพัฒนาหรือฟื้นฟูแหล่งปลูกพืชสมุนไพรในหมู่ที่ 11 จัดอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับพืชสมุนไพร ให้ปลูกพืชสมุนไพรประดับบ้าน แทนไม้ดอกไม้ประดับ และการประยุกต์หรือพัฒนาภูมิปัญญาหมอกกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน /แพทย์แผนไทย ให้นำยาพื้นบ้านของหมอบ้านมาใช้แทนยาปัจจุบันให้ความรู้การรักษาโรคโดยใช้หมอยากกลางบ้านหรือหมอกกลางบ้าน แนะนำให้คนรุ่นหลังได้รู้จักภูมิปัญญาหมอกกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน /แพทย์แผนไทย เพื่อจะได้เรียนรู้ภูมิปัญญา จะได้ร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาไว้ ควรจัดตั้งโรงหมอกกลางบ้านในชุมชนหมู่ใดหมู่หนึ่งในเทศบาลตำบลหารเทา จัดอบรมความรู้เพิ่มเติมแก่ภูมิปัญญาหมอกกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทย และโรงเรียนควนนำนักเรียนไปพบหมอกกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทยในชุมชนเพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีความตระหนัก มีความภาคภูมิใจ อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาดังกล่าวไว้ให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า

1. ได้ทราบผลการดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาล

ตำบลหารเทา

2. ได้ทราบชื่อ สรรพคุณ วิธีการนำพืชสมุนไพรไปใช้ในการรักษาโรค และทราบแหล่งปลูกพืชสมุนไพรในเทศบาลตำบลหารเทา
3. ได้รู้จักชื่อ และรวบรวมรายชื่อภูมิปัญญาไทยด้านหอมพื้นบ้าน / หอมกลางบ้าน / แพทย์แผนไทย ที่มีความรู้ความสามารถในการนำพืชสมุนไพรมาประยุกต์ใช้ในการรักษาโรคต่างๆ
4. ได้จัดทำทะเบียนประวัติของหอมพื้นบ้านหรือหอมกลางบ้านจัดทำเป็นฐานข้อมูลชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา
5. มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทย เพื่อการศึกษาค้นคว้าสำหรับนักเรียนและประชาชนที่สนใจ
6. นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ มีทักษะกระบวนการด้านการวิจัยพื้นฐาน อันจะนำไปสู่วิจัยขั้นสูงต่อไปในอนาคต
7. ได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นและองค์กรอื่นๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ควรมีการจัดการให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมายของงานวิจัย คือ หมู่ 1,2,3,7 และ 11 เนื่องจากประชาชนมีความพร้อมทางด้านการผลิต แต่ทางเทศบาลควรจัดให้มีการรวมกลุ่มอย่างจริงจัง ควรสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอ และควรต่อยอดในเรื่องการนำพืชสมุนไพรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในการรักษาโรค เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. รายงานการประชุมแนวทางการพัฒนาการผลิตและการตลาด
กระเจียบเขียวระหว่างนักวิจัย นักส่งเสริม เกษตรกรผู้ปลูกกระเจียบเขียว
8 จังหวัด. เอกสารประกอบบรรยาย ,วันที่ 28 พฤษภาคม 2533
ณ ห้องประชุมกรมส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพฯ.
เกษม พิทักษ์ และฉันทนา วัชรินทร์. กระเจียบมอญพันธุ์ใหม่. วารสารเคหะการเกษตร,
ปีที่ 13 ฉบับที่ 9, กันยายน 2532.
ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน,(อปฐ) เทศบาลตำบลหารทา, อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
2552.
โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง. สุขภาพดีด้วยสมุนไพรใกล้ตัว. กรุงเทพฯ : 2539
โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง. รู้อยู่รู้รักษา. กรุงเทพฯ: มติชน, 2543.
รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ. พืชเครื่องเทศและสมุนไพร. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2540.
เทศบาลตำบลหารทา. อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ 2551-2553).
ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนไทย, สมาคม. เชียงใหม่. อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่, 2548.
สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร. ประวัติโหระพา
สุชาติพ ภมรประวัติ. สาขาเภสัชโภชนศาสตร์, โครงการบัณฑิตศึกษา คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ข้อมูลออนไลน์เข้าถึงได้จาก <http://agriman.doae.go.th> (วันที่ 18 สิงหาคม 2553.)
หมอชาวบ้าน, นิตยสาร. เล่มที่ 347 เดือน มีนาคม 2551 คอลัมน์ : บทความพิเศษ.
ข้อมูลออนไลน์เข้าถึงได้จาก : <http://agriman.doae.go.th> (วันที่ 18 สิงหาคม 2553)
ข้อมูลออนไลน์เข้าถึงได้จาก : <http://www.samunpri.com/herbdrug/> (18 สิงหาคม 2553)
ข้อมูลออนไลน์เข้าถึงได้จาก : <http://www.panyathai.or.th> (วันที่18 สิงหาคม 2553)
ข้อมูลออนไลน์เข้าถึงได้จาก : <http://www.rspg.or.th/plants> (วันที่ 18 สิงหาคม 2553)

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม กิจกรรมยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน

โรงเรียนหารเท่ารังสีประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามข้อมูล เรื่อง “การจัดทำฐานข้อมูลพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาหมอกกลางบ้าน/หมอพื้นบ้านและแผนพัฒนาพืชสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเท่า”
2. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำเพื่อสอบถามข้อมูลประชาชนที่อยู่ใน หมู่ที่ 1,2,3,7,และ 11 เพื่อนำข้อมูลมาเป็นพื้นฐานของการวิจัย “ยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน” เท่านั้น
3. ผู้ตอบแบบสอบถามไม่กระทบกระเทือนใดเกี่ยวกับข้อมูลฉบับนี้
4. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ขอให้ท่านตอบให้ครบทุกตอน ประกอบด้วย
 - 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 4.2 ข้อมูลการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลหารเท่า
 - 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกและความรู้ทางด้านพืชสมุนไพร
 - 4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในชุมชน (พ่อเฒ่า แม่เฒ่าที่ หรือ หมอกลางบ้าน/ หมอพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทยในชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อ.....ชื่อสกุล.....เพ
ศ.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....เทศบาล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์ (ถ้ามี).....

2) สถานภาพของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เกษตรกร
() ผู้นำชุมชน
() หมอพื้นบ้าน/หมอกกลางบ้าน หรือแพทย์แผนไทย
() ปราชญ์ชาวบ้าน
() อื่นๆ

3) ศาสนา

- () พุทธ

() อิสลาม

() อื่นๆ (ระบุ)

ตอนที่ 2 ข้อมูลการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลหารเทา

2.1 การพัฒนาท้องถิ่นและอาชีพของประชาชน

() สาธารณูปโภคในชุมชน เช่น ไฟฟ้า, น้ำประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว

() สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส / ผู้สูงอายุ / คนพิการ / เด็กและเยาวชน

() สวัสดิการที่เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น สถานที่ออกกำลังกาย, สถานที่พักผ่อนหรือสนามเด็กเล่น

() อนุรักษ์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

() โครงการที่เกี่ยวกับอาชีพทางการเกษตรหลากหลาย

() กลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน เช่น กลุ่มแปรรูปอาหาร-ขนม, กลุ่มปลูกพืชสมุนไพร, กลุ่มออมทรัพย์, กลุ่มเลี้ยงสัตว์, กลุ่มเพาะเห็ด, กลุ่มแปรรูปพืชสมุนไพร, กลุ่มอื่นๆ

() งบประมาณสนับสนุนทางด้านอาชีพ เช่น การปลูกพืชสมุนไพร พืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ การทำสวน และอื่นๆ

() หมอพื้นบ้าน/หมอกกลางบ้าน หรือแพทย์แผนไทย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกพืช และความรู้ทางด้านพืชสมุนไพรในชุมชน

1) โครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชน

() ปลูกที่บ้านตนเอง จำนวน.....ชนิด อะไรบ้าง

.....

.....

() รวมกลุ่มปลูกในพื้นที่เดียวกัน จำนวน.....ชนิด อะไรบ้าง

.....

.....

() ต้นทุนการผลิตพืชสมุนไพรรวมกันทุกชนิด ทั้งที่ปลูกในบ้านตนเอง และรวมกลุ่มปลูกในพื้นที่เดียวกันโดยประมาณ.....บาท

2) จำนวนผู้ร่วมโครงการจำแนกเป็น

() เพศชาย.....คน

() เพศหญิง.....คน

() ช่วงอายุ () 20-30 ปี () 31-40 ปี () 41-50 ปี () 50 ปีขึ้นไป

4) แหล่งผลิตพืชสมุนไพรในชุมชน(จำแนกเป็นหมู่บ้าน)

() หมู่ที่ 1 ประมาณ.....ครัวเรือน

- () หมู่ที่ 2 ประมาณ.....ครัวเรือน
() หมู่ที่ 3 ประมาณ.....ครัวเรือน
() หมู่ที่ 7 ประมาณ.....ครัวเรือน
() หมู่ที่ 11 ประมาณ.....ครัวเรือน

5) แหล่งรับซื้อพืชสมุนไพร

- () มีผู้มาซื้อที่บ้าน
- () นำไปขายเองที่ตลาด

6) สมุนไพรที่ท่านรู้จักและสรรพคุณของพืชสมุนไพร

[illegible]

**ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในชุมชน (พ่อเฒ่า แม่เฒ่าที่ หรือ หมอกลางบ้าน/
หมอพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทยในชุมชน**

1) หมอกลางบ้าน/หมอพื้นบ้านหรือแพทย์แผนไทยที่ท่านรู้จักในชุมชนของท่าน

ชื่อ.....ชื่อสกุล.....เพศ.....
อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....เทศบาล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์ (ถ้า
มี).....

มีความรู้ความสามารถทางด้านใด.....

ชื่อ.....ชื่อสกุล.....เพศ.....
อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....เทศบาล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์ (ถ้า
มี).....

มีความรู้ความสามารถทางด้านใด.....

ชื่อ.....ชื่อสกุล.....เพศ.....
อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....เทศบาล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์ (ถ้า
มี).....

มีความรู้ความสามารถทางด้านใด.....

ชื่อ.....ชื่อสกุล.....เพศ.....
อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....เทศบาล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์ (ถ้า
มี).....

มีความรู้ความสามารถทางด้านใด.....

**2) แนวคิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา ควรทำ
อย่างไร**

.....
.....
.....
.....

**3) การประยุกต์หรือพัฒนาภูมิปัญญาหมอกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทยใน
ชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา ควรทำอย่างไรบ้าง**

ภาคผนวก ข
ประมวลภาพกิจกรรม

ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 เทศบาลตำบลหารเทา ซึ่งเป็นประธานโครงการปลูกพืชสมุนไพร ได้รับความร่วมมืออย่างดี

ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลจากนายภูวนุศย์ บัวศรี คณะกรรมการบริหารเทศบาลตำบลหารเทา

ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลจาก เทศบาลตำบลหารเทา

ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลจากเทศบาลตำบลหารเทา